

παλιός

παλιός, -ιά, -ιό κ. παλαιός, -αιά, -αιό, επίθ. [<αρχ. παλαιός], παλιός. **1.** που ανήκει ή που αναφέρεται σε παλιότερες εποχές: «παλιές συνήθειες». **2.** που ήδη υπάρχει πριν από πολύ καιρό και διαιωνίζεται, που είναι μακροχρόνιος: «το πρόβλημα που μου λες είναι παλιό || σ' αυτό το ζήτημα τηρείται ακόμη η παλιά νομοθεσία». **3.** που προηγείται χρονικά από κάποιον ή κάτι άλλο: «πρέπει να κανονίσουν πρώτα οι παλιοί μεταξύ τους τις άδειες κι ύστερα οι νεότεροι υπάλληλοι του γραφείου || έβαλα τα παλιά μου παπούτσια, γιατί αυτά που αγόρασα τώρα με χτυπάνε στις φτέρνες». **4.** που υπήρξε πριν από πολύ καιρό, ο πρώην: «αυτός που μας προσπέρασε είναι ο παλιός σύζυγος της τάδε». **5.** που έχει αποκτήσει πείρα, που έχει γίνει σοφότερος με τα χρόνια: «να ρωτήσεις τον τάδε που είναι παλιός στο κουρμπέτι κι έχουν δει πολλά τα μάτια του». **6.** που είναι φθαρμένος από την πολυκαιρία ή από την πολλή χρήση και, κατ' επέκταση, ο άχρηστος: «άλλαξα τον κινητήρα του αυτοκινήτου μου, γιατί ήταν παλιός». **7α.** το αρσ. στον πλ. ως ουσ. **οι παλιοί**, (με νοσταλγική διάθεση) οι προγενέστεροι: «όλοι οι παλιοί θυμούνται τις ρομαντικές καντάδες». **β.** (με κολακευτική διάθεση) η ηλικιωμένοι, οι γεροντότεροι: «οι παλιοί εξακολουθούν να κρατούν τα ήθη και τα έθιμα του λαού μας». (Λαϊκό τραγούδι: *τσακίστηκα στα δυο σαν το κλωνάρι από ανθρώπους που τους νόμιζα σωστούς. Κι όσο κι αν ψάξω, δε θα βρω ούτε αχνάρι απ' εκείνους τους λεβέντες τους παλιούς*). **8.** το ουδ. στον πλ. ως ουσ. **τα παλιά**, (με νοσταλγική διάθεση) τα παλιότερα, τα περασμένα χρόνια. (Τραγούδι: *ένας φίλος ήρθ' απόψε απ' τα παλιά, φορτωμένος με χιλιάδες αναμνήσεις, είχε γκρίζα τα σγουρά του τα μαλλιά και μου είπε πως απόψε θα γυρίσεις // το φεγγάρι κάνει βόλτες στις κυράς μου τα μαλλιά, παίζε Τσιτσάνη μου το μπουζουκάκι να θυμηθούμε τα παλιά*). **9.** οτιδήποτε ανήκει, προέρχεται ή γινόταν στο παρελθόν, που έχει παλιώσει, που έχει μπει στην άκρη, που έχει αχρηστευτεί με τα χρόνια που πέρασαν: «πέταξα τα παλιά κι έτρεξα ν' αγοράσω παπούτσια της προκοπής || τόσα χρόνια τη βγάζω με τα παλιά του αδερφού μου, αλλά τώρα πήρα την απόφαση να ντυθώ κι εγώ σαν άνθρωπος». (Λαϊκό τραγούδι: *όλα μου τα παράτησα, ωχ, μαχαίρια και καβγάδες, σαν αρχενίσω τα παλιά, βρε, θα κλάψουνε μανάδες*). Επίρρ. **παλιά** και **παλαιά**, σε παλιότερη, σε προγενέστερη εποχή: «παλιά οι νέοι σέβονταν τους ηλικιωμένους». (Ακολουθούν 84 φρ.).

- ανοίγω παλιές πληγές, βλ. λ. [πληγή](#).

- ανοίγω τα παλιά βιβλία, βλ. λ. [βιβλίο](#).

- ανοίγω τα παλιά κιτάπια, βλ. λ. [κιτάπι](#).

- ανοίγω τα παλιά τεφτέρια, βλ. λ. [τεφτέρι](#).

- αρχίζω τα παλιά, επανέρχομαι σε προηγούμενες, ιδίως κακές, συνήθειες: «είχε κάνει προσπάθεια να κόψει το ποτό, αλλά, απ' ό,τι ξέρω, άρχισε τα παλιά». (Λαϊκό τραγούδι: *για χατίρι σου, κυρά μου, ξαναρχίζω τα παλιά μου· το ξενύχτι πάλι, το ποτό και καντάδες σε παλιό σκοπό*). Πολλές φορές, μετά το ρ. της φρ. ακολουθεί το πάλι.

- αυτά είναι παλιά κουλούρια, βλ. λ. [κουλούρι](#).

- βρίσκω τον παλιό καλό μου εαυτό, βλ. λ. [εαυτός](#).

- γλυκός ο ύπνος το πρωί, παλιά τα ρούχα τη Λαμπρή, βλ. λ. [ύπνος](#).

- γυρίζω στα παλιά, αναπολώ τα περασμένα: «πολλές φορές γυρίζω στα παλιά, γιατί η ζωή τότε ήταν πολύ καλύτερη απ' τη σημερινή». Πρβλ.: *σε βρήκα λαβωμένη μια βραδιά, σου έδωσα κορόνα και καρδιά, σε κοίμισα σε νόμιμη αγκαλιά, μα σένα τρέχει ο νους στα παλιά*.

- είναι παλαιών αρχών, βλ. λ. αρχή.

- είναι παλιά αμαρτία, βλ. λ. αμαρτία.

- είναι παλιά πουτάνα, βλ. λ. [πουτάνα](#).

- είναι παλιά πουτάνα στο κουρμπέτι, βλ. λ. [πουτάνα](#).
- είναι παλιάς κοπής, βλ. λ. κοπή.
- είναι παλιό κόκαλο, βλ. λ. [κόκαλο](#).
- είναι της παλιάς εποχής, βλ. λ. [εποχή](#).
- είναι της παλιάς σχολής, βλ. λ. [σχολή](#).
- έχουμε παλιούς λογαριασμούς, βλ. λ. [λογαριασμός](#).
- η παλιά καλή εποχή! βλ. λ. [εποχή](#).
- η παλιά η κότα έχει το ζουμί, βλ. λ. ζουμί.
- η παλιά φρουρά, βλ. λ. [φρουρά](#).
- θα τον κάνω να πατήσει παλιό χιόνι, βλ. λ. [χιόνι](#).
- θα τον κυνηγήσω μέχρι να πατήσει παλιό χιόνι.
- θα τον κυνηγήσω μέχρι να τον κάνω να πατήσει παλιό χιόνι, βλ. λ. [χιόνι](#).
- κλείνω τα παλιά βιβλία, βλ. λ. [βιβλίο](#).
- κλείνω τα παλιά κιτάπια, βλ. λ. [κιτάπι](#).
- κλείνω τα παλιά τεφτέρια, βλ. λ. [τεφτέρι](#).
- ξοφλώ παλιά γραμμάτια, βλ. λ. γραμμάτιο.
- ξύνω παλιές πληγές, βλ. λ. [πληγή](#).
- ο Εβραίος, όταν δεν έχει δουλειά, ανοίγει τα παλιά βιβλία ή ο Εβραίος, όταν δεν έχει δουλειά, ανοίγει τα παλιά κιτάπια ή ο Εβραίος, όταν δεν έχει δουλειά, ανοίγει τα παλιά τεφτέρια, βλ. λ. [δουλειά](#).
- ο Εβραίος σαν φτωχάνει (φτωχύνει) τα παλιά τεφτέρια πιάνει, βλ. λ. [Εβραίος](#).
- ο μουφλούζης, αν μουφλουζέψει, τα παλιά τεφτέρια ανοίγει, βλ. λ. [μουφλούζης](#).
- ο παλιός είναι αλλιώς, ο ηλικιωμένος είναι γενικά πιο έμπειρος, πιο πολύπειρος, ιδίως στα ερωτικά. (Τραγούδι: ο νέος είναι ωραίος, μα πάντα ευτυχώς **ο παλιός είναι αλλιώς**).
- ο παλιός καλός καιρός, βλ. λ. [καιρός](#).
- ο παλιός ο γάτος τρυφερά ποντίκια ονειρεύεται, βλ. λ. γάτος.
- ο παλιός (ο) χρόνος, βλ. λ. χρόνος.
- ο παλιός σκοπός, βλ. λ. σκοπός.
- οι παλιές καλές μέρες! βλ. λ. [μέρα](#).
- όπως παλιά ή όπως και παλιά, βλ. λ. [όπως](#).

- όπως τον παλιό καλό καιρό, βλ. λ. [καιρός](#).
- παλιά αμαρτία, βλ. λ. αμαρτία.
- παλιά Ελλάδα, βλ. λ. Ελλάδα.
- παλιά ιστορία, βλ. λ. ιστορία.
- παλιά караβάνα, βλ. λ. [καραβάνα](#).
- παλιά μου τέχνη κόσκινο ή παλιά μας τέχνη κόσκινο, βλ. λ. τέχνη.
- παλιά μυαλά, βλ. λ. μυαλό.
- παλιά ξινά κρασιά, βλ. λ. κρασί.
- παλιά κοπή σε νέα ραφή, βλ. λ. ραφή.
- παλιές ιδέες, βλ. λ. [ιδέα](#).
- παλιό γαϊδούρι καινούρια περπατησιά, γίνεται; βλ. λ. [γαϊδούρι](#).
- παλιό γιατρό και γέρο καπετάνιο να γυρεύεις, βλ. λ. γυρεύω.
- παλιό κόλπο, βλ. λ. κόλπο.
- παλιό κρασί, βλ. λ. κρασί.
- παλιό σπίτι, βλ. λ. [σπίτι](#).
- παλιό τ' αμπέλι, λίγο το κρασί, βλ. λ. αμπέλι.
- παλιό τζάκι, βλ. λ. τζάκι.
- παλιό το κόλπο! βλ. λ. κόλπο.
- παλιοί λογαριασμοί, βλ. λ. [λογαριασμός](#).
- πάω με το παλιό, είμαι παλαιοημερολογίτης, ακολουθώ το Ιουλιανό ημερολόγιο: «εγώ θα γιορτάσω Χριστούγεννα μετά από δεκατρείς μέρες, γιατί πάω με το παλιό».
- πιάνω τα παλιά, βλ. φρ. αρχίζω τα παλιά.
- ρίχνω αλάτι σε παλιές πληγές, βλ. λ. [πληγή](#).
- σαν τον παλιό καλό καιρό, βλ. λ. [καιρός](#).
- σβήνω τα παλιά, **α.** διαγράφω παλιές διαφορές, παλιές έχθρες: «επειδή κατάλαβαν πως με τα μαλώματα δε βγαίνει τίποτα, αποφάσισαν να σβήσουν τα παλιά και μόνονιασαν». (Λαϊκό τραγούδι: είπα **να σβήσω τα παλιά**, να κλείσω τα δεφτέρια και σαν δυο φίλοι καρδιακοί να δώσουμε τα χέρια). **β.** διαγράφω τις παλιές οφειλές κάποιου: «σβήνω όλα τα παλιά, αλλά στο εξής θ' αγοράζεις μόνο τοις μετρητοίς».
- σκαλίζω παλιές πληγές, βλ. λ. [πληγή](#).
- σταμπάρω στο παλιό μου το τεφτέρι (κάποιον), βλ. λ. [τεφτέρι](#).

- στον παλιό καλό καιρό! βλ. λ. [καιρός](#).
- τα γράφω όλα στα παλιά μου τα παπούτσια ή τα έχω γραμμένα όλα στα παλιά μου τα παπούτσια, βλ. λ. [παπούτσι](#).
- τα γράφω όλα στα παλιά μου υποδήματα ή τα έχω γραμμένα όλα στα παλιά μου υποδήματα, βλ. λ. [υπόδημα](#).
- τα γράφω όλα στα παλιά των υποδημάτων μου ή τα έχω γραμμένα όλα στα παλιά των υποδημάτων μου, βλ. λ. [υπόδημα](#).
- τα γράφω όλα στο παλιό μου το τεφτέρι ή τα έχω γραμμένα όλα στο παλιό μου το τεφτέρι, βλ. λ. [τεφτέρι](#).
- τα γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια ή τα έχω γραμμένα στα παλιά μου τα παπούτσια (ενν. τα λόγια σου, αυτά που μου λες), βλ. λ. [παπούτσι](#).
- τα γράφω στα παλιά μου υποδήματα ή τα έχω γραμμένα στα παλιά μου υποδήματα (ενν. τα λόγια μου, αυτά που μου λες), βλ. λ. [υπόδημα](#).
- τα γράφω στα παλιά των υποδημάτων μου ή τα έχω γραμμένα στα παλιά των υποδημάτων μου (ενν. τα λόγια σου, αυτά που μου λες), βλ. λ. [υπόδημα](#).
- τα γράφω στο παλιό μου το τεφτέρι ή τα έχω γραμμένα στο παλιό μου το τεφτέρι, βλ. λ. [τεφτέρι](#).
- τα παλιά καλά χρόνια, βλ. λ. χρόνος.
- τα παλιά λημέρια, βλ. λ. [λημέρι](#).
- την παλιά εποχή ή την παλιά την εποχή, βλ. λ. [εποχή](#).
- της παλιάς εποχής ή της παλιάς της εποχής, βλ. λ. [εποχή](#).
- το παλιό καράβι κάνει νερά, βλ. λ. [καράβι](#).
- τον γράφω στα παλιά μου τα παπούτσια ή τον έχω γραμμένο στα παλιά μου τα παπούτσια, βλ. λ. [παπούτσι](#).
- τον γράφω στα παλιά μου υποδήματα ή τον έχω γραμμένο στα παλιά μου υποδήματα, βλ. λ. [υπόδημα](#).
- τον γράφω στο παλιό μου το τεφτέρι ή τον έχω γραμμένο στο παλιό μου το τεφτέρι, βλ. λ. [τεφτέρι](#).
- τον παλιό καλό καιρό, βλ. λ. [καιρός](#).
- τους χωρίζει παλιά έχθρα, βλ. λ. [έχθρα](#).